

Berenschot

Dichtbij, vroeg en samen

Onderzoek naar de toekomstbestendige inrichting van de preventieaanpak in de gemeente Heerde

Presentatie themasessie

27 OKTOBER 2026

76420 Intern vertrouwelijk

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Inhoud

1. Waarom dit onderzoek
2. Wat hebben we onderzocht
3. Zicht op de werking van preventie
4. Bevindingen
    1. Benchmark kosten en formatie
    2. Financiële analyse
    3. Kwalitatieve evaluatie
5. Conclusies en ontwikkelrichtingen
6. Ambtelijke toelichting
7. Vragen

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Even voorstellen

Warner Admiraal

Adviseur sociaal domein

- Adviseur sociaal domein
- Evaluatie preventieaanpak
- Financiële analyse
- Achtergrond jeugdhulp en Wmo

Fleur van den Berg

Adviseur benchmark

- Adviseur benchmarking gemeenten
- Vergelijkend onderzoek kosten en formatie

Noa Agami

Adviseur benchmark

- Adviseur benchmarking gemeenten

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Waarom dit onderzoek?

Aanleiding

- Hoe doelmatig is de huidige inrichting van het sociaal domein?
- Wat levert de preventieve aanpak in de praktijk op?
- Is het sociaal domein voorbereid op toekomstige maatschappelijke opgaven?

Het onderzoek richt zich niet alleen op kosten, maar ook op de vraag of de inrichting van het sociaal domein doet wat ermee wordt beoogd.

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Waarom dit onderzoek?

Centrale vraagstelling

Hoe verhouden de kosten, formatie en financiële ontwikkeling van Heerde zich tot die van vergelijkbare gemeenten? In hoeverre zijn werkzame mechanismen van de preventieaanpak zichtbaar in de uitvoering? Welke voorwaarden zijn nodig om het sociaal domein financieel en inhoudelijk toekomstbestendig te houden?

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Wat hebben we onderzocht?

Focus en aanpak

Benchmark

- Vergelijking van kosten, formatie en organisatie met vergelijkbare gemeenten
- Geeft inzicht in de relatieve positie van Heerde
- Uitvraag, validatie en vergelijk referentiedata

Financiële analyse

- Analyse van de ontwikkeling van uitgaven en Rijksbijdragen
- Geeft inzicht in financiële druk en houdbaarheid
- Selectie, validatie en presentatie obv openbare data gemeentefinanciën en gemeentefonds

Kwalitatieve evaluatie

- Onderzoek naar werkzame mechanismen, inrichting en uitvoering
- Geeft inzicht in hoe preventie in de praktijk functioneert
- Documentstudie, verklarend beleidsimpactmodel, interviews en validatie

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Hoe werkt Heerde aan preventie?

- Preventie is een leidend principe
- Sterke sociale basis
- Laagdrempelige toegang via STIP
- Integraal werken
- Gericht op een houdbare toekomst

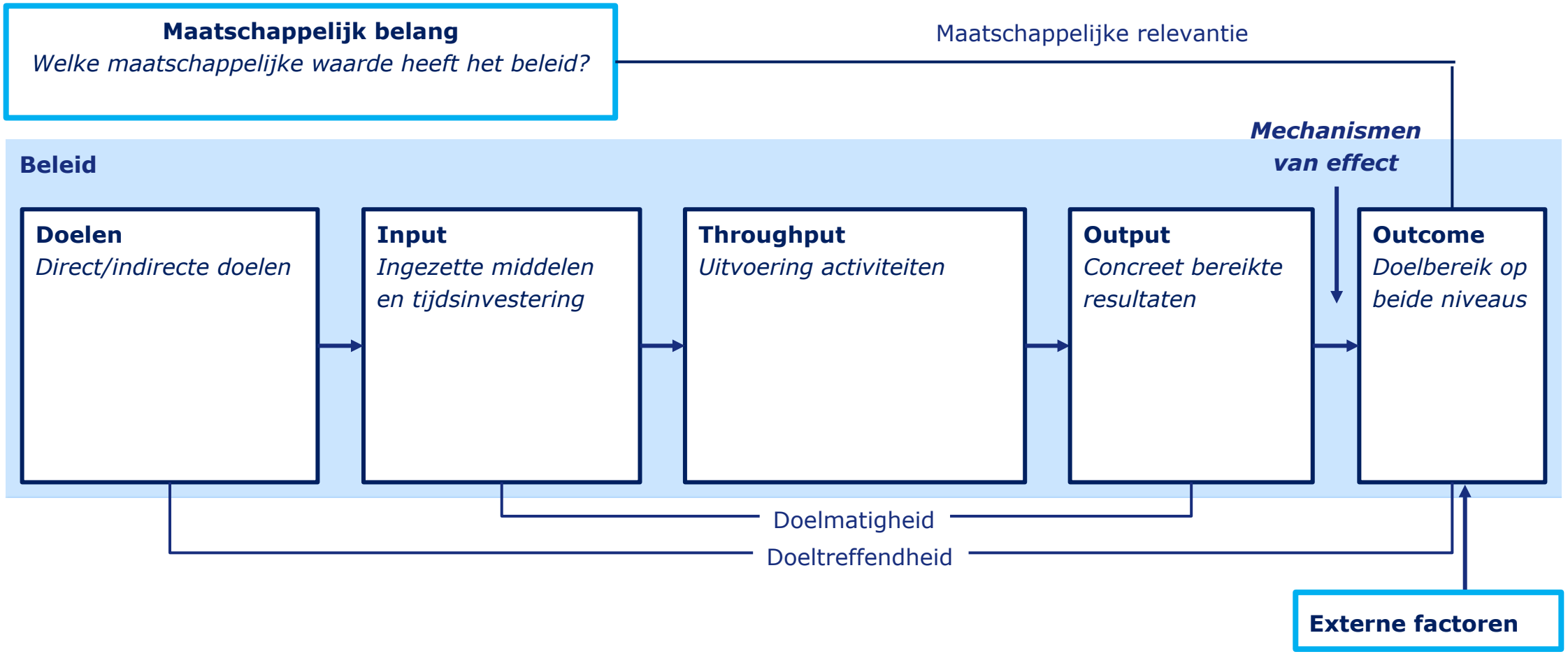
DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Werkt de preventie aanpak?

- Geen sluitend antwoord op de vraag of de aanpak tot meer preventie leidt en tot betere beheersing van kosten.
- Uitkomsten tonen dat de werkende mechanismen zoals bedoeld herkenbaar terugkomen in de inrichting en uitwerking.
- Apparaatskosten in het sociaal domein liggen rondom het gemiddelde van de referentiegroep.
- Uitvoeringskosten aan gemeentezijde Wmo en Jeugd licht hoger dan de referentiegroep, evenals werklast door licht hoger aantal cliënten.
- Totale programmalasten (indicatief obv CBS) liggen licht lager dan de referentiegroep.
- Trend in de kostenontwikkeling voor Wmo en Jeugd is in lijn met de landelijke trend.
- Geen duidelijke afwijkingen naar boven als gevolg van de gekozen inrichting.

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Zicht op de werking van preventie

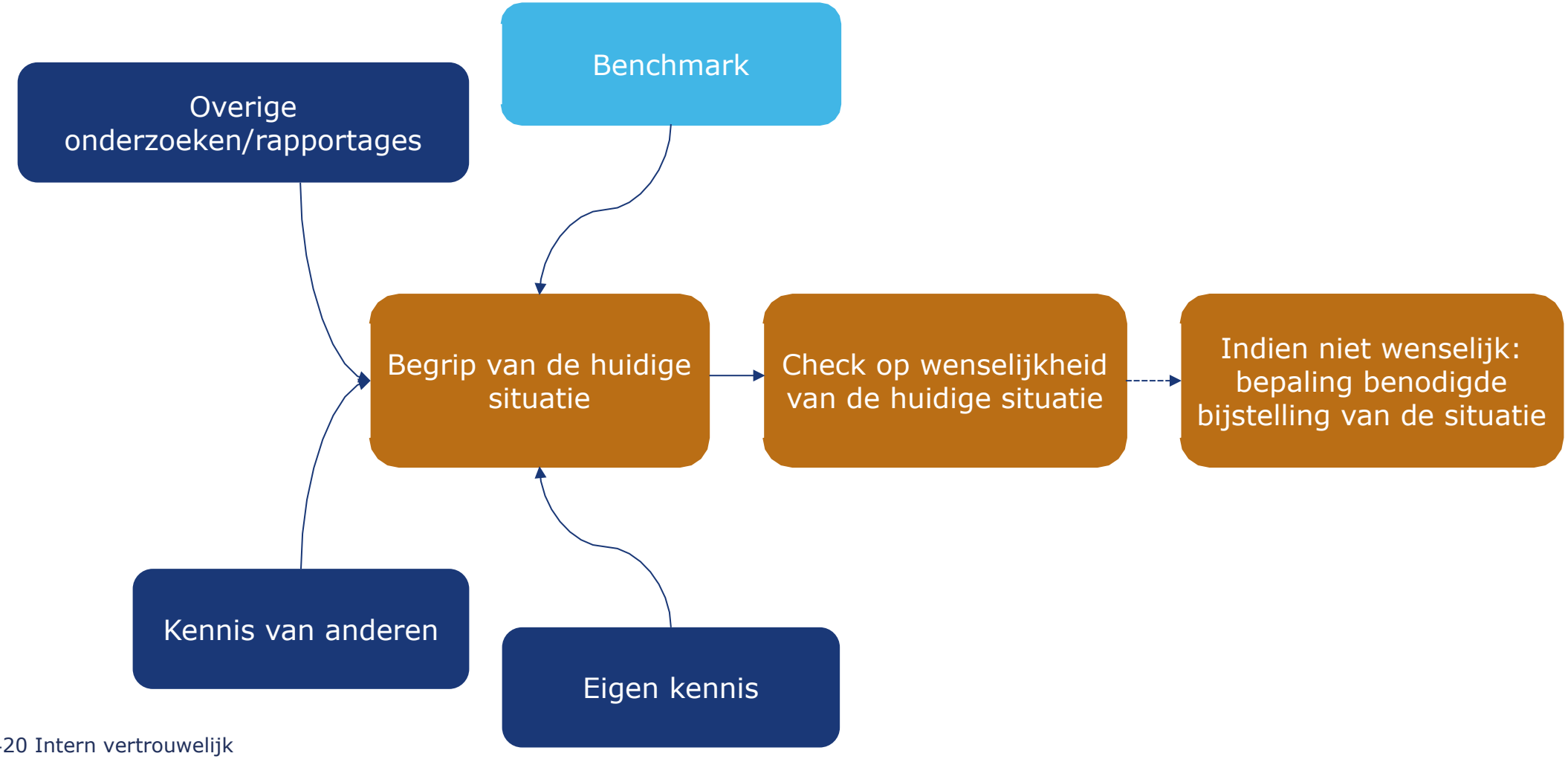
Berenschot

Bevindingen - Benchmark

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Benchmark in het grotere geheel

B

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Referentiegroep

Bij het samenstellen van de referentiegroep kijken we naar een combinatie van indicatoren waaronder het aantal inwoners, de sociale structuur, centrumfunctie en stedelijkheid van de gemeente.

Naam gemeente	Inwoners	Sociale structuur	Centrumfunctie	Stedelijkheid
Heerde	19.300	Redelijk	Weinig	Weinig stedelijk
Beesel	13.396	Redelijk	Redelijk	Weinig stedelijk
Borne	24.524	Redelijk	Redelijk	Matig stedelijk
Bunnik	16.128	Goed	Zonder	Weinig stedelijk
Buren	27.773	Goed	Zonder	Niet-stedelijk
Koggenland	23.706	Goed	Zonder	Niet-stedelijk
Loon op Zand	24.162	Goed	Weinig	Matig stedelijk
Montfoort	13.686	Goed	Zonder	Weinig stedelijk
Neder-Betuwe	25.965	Goed	Weinig	Niet-stedelijk
Steenbergen	24.610	Redelijk	Weinig	Weinig stedelijk

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Totale apparaatskosten vergeleken

Kosten en formatie sociaal domein: Uw loon-, inhuur- en overige relevante kosten minus correcties

- Uw gemeente heeft in totaal € 4,8 miljoen aan vergeleken apparaatskosten in het sociaal domein. De totale apparaatskosten van uw gemeente liggen rondom het gemiddelde van de referentiegroep (+4%, +€ 177 duizend).

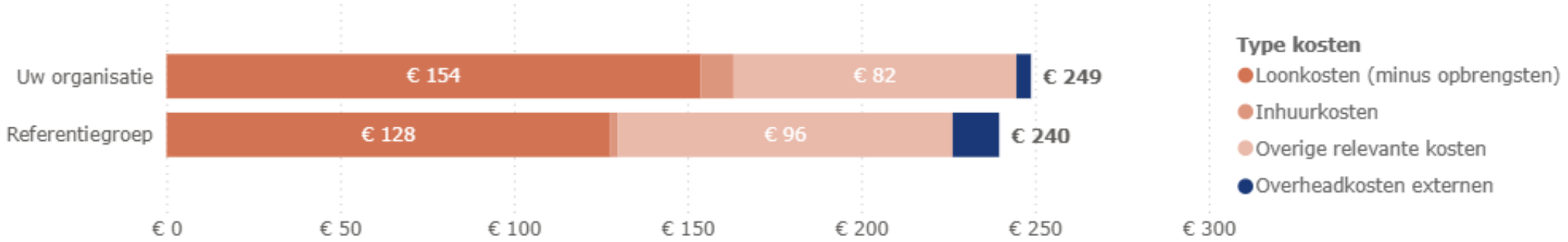
- Deze kosten zijn afgezet tegen het aantal inwoners van de gemeente en niet gecorrigeerd voor alle andere kenmerken en indicatoren die invloed kunnen hebben op de hoogte van de kosten.

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Uitsplitsing naar type kosten

Kosten en formatie sociaal domein: Apparaatskosten per inwoner

Figuur 2. Apparaatskosten per inwoner, uitgesplitst naar type kosten

- Uw loonkosten zijn 20% hoger dan gemiddeld (+€ 503 duizend).
  - Uw gemeente heeft 24% meer **formatie** dan gemiddeld (+6,5 fte).
  - Uw gemiddelde loonkosten per fte zijn 4% lager dan gemiddeld.
- Uw bovenformatieve structurele **inhuurkosten** zijn hoger dan gemiddeld (+€ 137 duizend).
- Uw **overige relevante kosten** (incl. overheadkosten externen) zijn 22% lager dan gemiddeld (-€ 463 duizend).

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Aandachtspunten

Kosten en formatie sociaal domein

Rekening houdend met de onderzochte kenmerken/indicatoren, is het beeld als volgt:

- Sociale thema's: kosten zijn rondom het gemiddelde en grotendeels passend bij de in kaart gebrachte werklastindicatoren.

Voor de onderstaande thema's geldt dat wij de kosten op basis van de benchmark niet (geheel) kunnen verklaren:

- Relatief hogere kosten op:
  - Beleid sociale thema's (+€ 116 duizend, +15%)
  - Uitvoering jeugdzorg (+€ 94 duizend, +13%)
- Relatief lagere kosten op:
  - Uitvoering onderwijs (specifiek de taak leerplicht/doorstroompunt) (-€ 24 duizend, -13%)

Berenschot

Bevindingen - Financiële analyse

76420 Intern vertrouwelijk

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Bevindingen

Financiële analyse

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

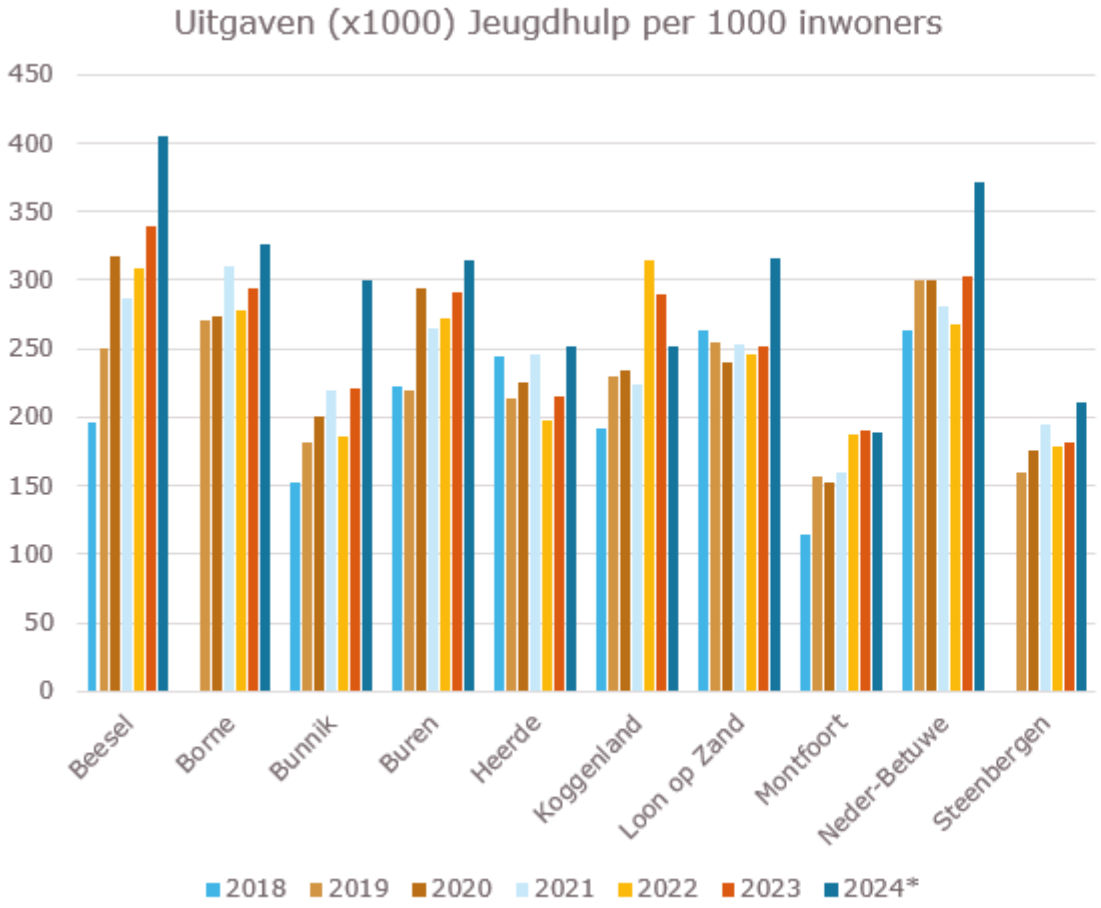
Bevindingen

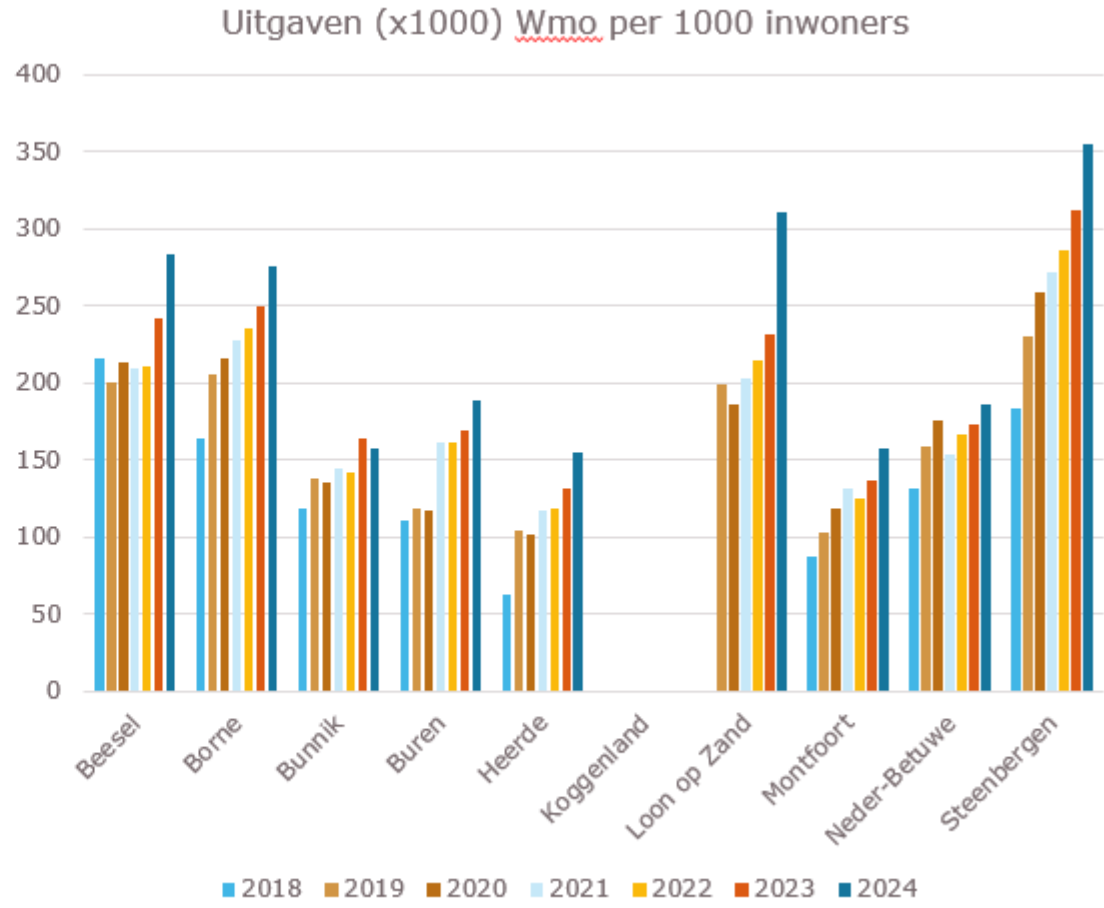
Financiële analyse

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Bevindingen

Financiële analyse

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Bevindingen

Financiële analyse

- De uitgaven binnen het sociaal domein staan sinds 2023 onder druk
- De grootste druk zit in Jeugd, Wmo en Werk & Inkomen
- De sociale basisvoorzieningen blijven onder begroting
- De beschikbare middelen lijken minder snel mee te groeien dan de uitgaven
- De ontwikkeling van Jeugd- en Wmo-uitgaven volgt grotendeels de trend van vergelijkbare gemeenten

Berenschot

Bevindingen – Kwalitatieve analyse

76420 Intern vertrouwelijk

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Bevindingen

Kwalitatieve analyse

Belangrijke werkzame mechanismen herkenbaar aanwezig

- Vroegsignalering vindt plaats via scholen, welzijnswerk, toegang en maatschappelijke partners
- Ondersteuning is laagdrempelig en dichtbij inwoners georganiseerd
- Scholen functioneren als belangrijke vindplaats voor signalen en ondersteuning
- Gemeenschapskracht, zelfredzaamheid en samenredzaamheid vormen een herkenbaar onderdeel van de aanpak
- Problemen worden vaker vroeg opgepakt, waardoor ondersteuning vaker in het voorveld kan plaatsvinden
- De preventie aanpak is nadrukkelijk geen oplossing voor alle problematiek

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Bevindingen

Kwalitatieve analyse

STIP ondersteunt de belangrijkste werkzame mechanismen van de aanpak

- Verbindt toegang, welzijn, ondersteuning en participatie binnen één organisatie
- Maakt snelle afstemming tussen professionals mogelijk
- Positioneert expertise aan de voorkant van het sociaal domein
- Versterkt de verbinding met onderwijs, inwoners en maatschappelijke partners
- Ondersteunt vroegsignalering

Wat kunnen we stellen?

- De investering in STIP is zichtbaar in de inrichting en werkwijze van het sociaal domein
- De veronderstelde voordelen van korte lijnen, samenwerking en expertise aan de voorkant zijn herkenbaar aanwezig

Wat kunnen we niet stellen?

- Het onderzoek maakt niet mogelijk vast te stellen of het STIP-model leidt tot lagere maatschappelijke kosten dan alternatieve uitvoeringsmodellen

Berenschot

Conclusies en ontwikkelrichtingen

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Conclusies

- Preventie vormt een breed gedragen uitgangspunt voor het sociaal domein
- De belangrijkste werkzame mechanismen zijn zichtbaar in de praktijk
- STIP vervult een belangrijke rol binnen de preventieve aanpak
- De aanpak ontwikkelt zich vanuit de praktijk
- De belangrijkste ontwikkelopgave ligt bij opdrachtgeverschap en monitoring
- De inrichting van het sociaal domein biedt een plausibele basis voor toekomstige opgaven, maar vraagt om explicietere sturing
- De investering in de preventieve infrastructuur is zichtbaar in de inrichting van het sociaal domein, maar het rendement ervan is beperkt aantoonbaar

B

DICHTBIJ, VROEG EN SAMEN

Ontwikkelkansen

Versterken van opdrachtgeverschap op de preventieaanpak	**Ontwikkelen van een monitoringskader voor preventie**	**Gemeenschapskracht onderdeel maken van sturing en verantwoording**
Versterken van de verbinding tussen leren, beleid en uitvoering	**Verduidelijken van de opdracht van STIP**	**Vergroten van collectieve alternatieven voor individuele ondersteuning**

Berenschot

Berenschot

www.berenschot.nl

linkedin.com/berenschot

76420 Intern vertrouwelijk